

BILAGA 1: KONSTPROJEKTETS FÖRUTSÄTTNINGAR

Minnesplats 7 april

Sergels torg | Stockholm

Minnesplats 7 april

Sergels torg | Stockholm

Stockholm stad har beslutat att Sergels torg ska få ett konstnärligt gestaltat minnesmärke med anledning av terrordådet på Drottninggatan den 7 april 2017. Uppdraget vänder sig till konstnär som förmår att balansera det storskaliga offentliga rummet med ett verk som förmedlar en närvarande känslighet och en poetisk kraft. Som uttrycker perspektiv på vad det innebär att minnas och att blicka framåt.

FREDAGEN DEN 7 APRIL 2017 inträffade ett terrordåd längs med Drottninggatan i centrala Stockholm. Flera personer dödades och skadades i attacken. Terrordådet utlöste både sorg och bestörtning, men gav även upphov till att människor visade varandra solidaritet och medkänsla. Via sociala medier erbjöd människor hjälp till dem som hade blivit strandsatta i Stockholm med omnejd som en konsekvens av att kollektivtrafiken stängdes. Dessutom manifesterades solidariteten och empatin med blommor, post-it-lappar, meddelanden och även föremål som lämnades vid Drottninggatan och på trappan som går från Drottninggatan och ner till Sergels torg.

Under 2000-talet har ett antal platser i Europa utsatts för terrorhandlingar av olika slag. De drabbade länderna har valt att hedra offren på olika sätt. Stockholm stad har bestämt att Sergels torg, ”Plattan”, ska få en konstnärligt gestaltad minnesplats med anledning av det inträffade. Det konstnärliga uppdraget är att skapa en minnesplats som hedrar offren och de drabbade och som förmår att spegla den gemenskap, solidaritet och empati människor visade för varandra efter händelsen.

Dagarna efter dådet användes trappan som går från Drottninggatan och ner till Sergels torg som en blomstrande minnes- och manifstationsplats.
Foto: Mattias Ek, Stadsmuseet.

SERGELS TORGS OLIKA FUNKTIONER

Sergels torg, ”Plattan”, har länge varit en naturlig samlingspunkt, en uppehållsytta och en plats för manifestationer och event av olika slag. Efter händelsen samlades människor på Plattan, som därigenom kom att bli en spontan minnesplats. Här lades blommor och lämnades personliga meddelanden, gosedjur med mera. Här skedde även en manifestation mot terror som samlade tusentals människor. Ett konstnärligt gestaltat minnesmärke som relaterar till händelsen på Drottninggatan passar därför väl in i Plattans redan etablerade funktion som samlingsplats för manifestationer av olika slag. Platsen för konsten är *muren, intill Plattan*, som ursprungligen uppfördes i obehandlad betong och som idag är målad i en grå kulör. Det är en väl synlig plats, som innebär att den konstnärliga gestaltningen kommer att kunna upplevas från flera håll och nivåer.

I arbetet med den konstnärliga gestaltningen är det väsentligt att konstnären är medveten om och tar hänsyn till:

- *Plattans ursprungliga gestaltning*, själva torgbildningen.
- *Torgytan*, som med sitt geometriska svart-vita mönster är en viktig komponent i Plattans ursprungliga gestaltning.
- *Kommunikationsnavet Sergels torg*. Ett stort antal människor passerar Sergels torg/”Plattan” dagligen. Funktionen allmän passage måste därför beaktas.

Sergels torg betraktas av många som Stockholm stads hjärta. Torget är även en kulturhistoriskt värdefull plats. Bilden visar den gråmålade muren, som är platsen för det gestaltade minnesmärket.
Foto: Stockholm konst

Den 9 april 2017 samlades tusentals människor i en kollektiv manifestation på Sergels torg.

GESTALTNINGSUPPDRAGET

Gestaltningssuppdraget innebär att skapa ett minnesmärke med ett poetiskt tilltal i form och innehåll genom att utgå från begreppen *demokrati*, *solidaret*, *mångfald och framtidstro*. Den konstnärliga gestaltningen bör ha en enkelhet, en styrka och en poetisk dimension som speglar den medkänsla som människor visade varandra efter terrordådet. Som utgångspunkt för arbetet med konsten kommer även materialet som lämnades på Drottninggatan och Plattan efter händelsen att vara tillgänglig för den/de som tilldelas skissupdrag.

Eftersom Sergels torg är ett nav för kommunikationer i Stockholms city, behöver konstnären/teamet ha i åtanke att en offentlig minnesplats fyller olika funktioner därför att det vi minns påverkar oss på olika sätt *och* att den valda platsen ska kunna ha en bibehållen funktion som allmän passage.

VEM SÖKER VI?

Till detta uppdrag söks en konstnär som vill skapa ett konstnärlig gestaltat minnesmärke som uttrycker perspektiv på vad det innebär *att minnas och att blicka framåt*. Intresseanmälan bör därför visa på förmåga att balansera det offentliga rummets storskalighet med en närvarande känslighet; *ett unikt visuellt formspråk med en poetisk kraft, som även kan gestaltas visuellt genom text*.

Välkommen med Din intresseanmälan!

Stockholm konst

TIDPLAN & ARVODEN

Sista ansökningsdag: 2021.11.16

Kontraktsvärde: 1 760 000 SEK

Hela upphandlingsprocessen sker i tre steg:

1. Intresseanmälningar omhändertas.

Bedömning av presenterade referensprojekt.

2. Urval sker. **Tre konstnärer** eller konstnärsteam inbjuds att delta i upphandlingen genom att tilldelas parallella skissuppdrag.

Arvode skissuppdrag: 60 000 SEK

3. Utvärdering av skissförslag. En konstnär tilldelas uppdraget att utföra gestaltningsuppdraget. Produktion gestaltningsuppdrag.

Ersättning (produktion & konstnärligt arvode): 1 700 000 SEK

SERGELS TORGS HISTORIA¹

Sergels torg hade en avgörande roll i den genomgripande omdaning av city som pågick under åren 1950–1970. Planeringen av torget inleddes redan under 1940-talet, och det fanns redan då tankar om att torget tillsammans med Kulturhuset skulle bli stadens centrum för kultur, vilket då utmanade det omkringliggande mer kommersiella city.

Området kring Sergels torg ritades av David Helldén och delar torget i två nivåer: en nedsänkt del för fotgängare och en övre för biltrafiken. Både Kulturhuset, ritades av Per Celsing och Edvin Öhrströms skulptur, *Kristall – vertikal accent* i glas och stål, invigdes 1974. Kulturhusets öppna transparenta glasfasad mot torgets triangelmönster var och är kulturens skyltfönster. Dessa två platser är tveklöst integrerade med varandra och utgör tillsammans det vi idag kallar Sergels torg. Både Kulturhuset och Sergels torg – ”Plattan” – är samlingsplatser. Kulturhuset för kulturens alla genrer och Plattan som nav och mötesplats, demonstrationer och hyllningar.

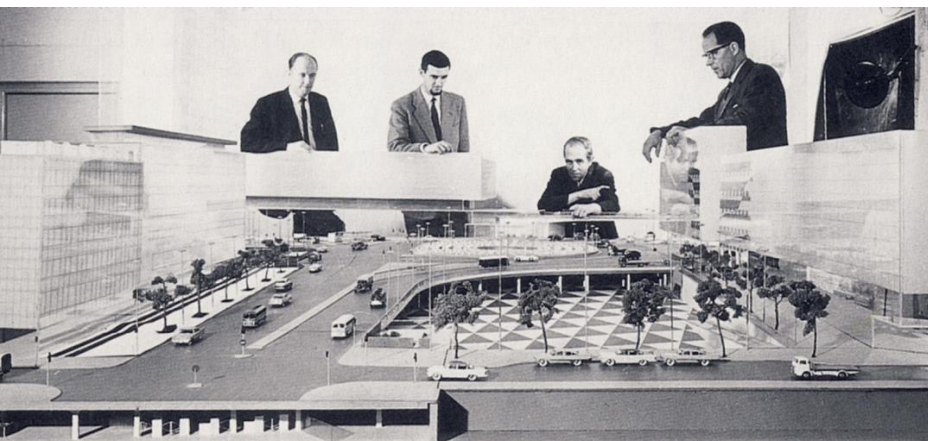
Markbeläggningen på Sergels torgs nedsänkta plan har ritats av Helldéns medarbetare Jörgen Kjaergaard. Enligt Kjaergaard, skulle den ikoniska markbeläggningen ”skapa ett mönster som var inkomponerat i torgets uppbyggnad”. Mönstret är numera internationellt känt och synonymt med Sergels torg, vars ovanliga form anses förmedla den tidens radikala idéer om stadsplanering och arkitektur. Kjaergaards ursprunglig idé var att trianglarna skulle läggas i ljus Ekebergsmarmor och svart Grythytteskiffer, kvällstid skulle en tunn vattenhinna rinna över marken och via belysning skapa en spegling för att förstärka stenens naturliga uttryck. Detta ansågs för kostsamt och kompromissen blev betong med inbladning av naturkross. Materialet sten och klinker återkommer i pelare och i flera av väggarna i torgets trappuppgångar.

Under 1980-talet ökade kritiken mot Sergels torg på grund av eftersatt underhåll, vandalism, drogförsäljning och andra sociala problem. Detta kom att bli början på många ombyggnationer av Sergels torg. Det som idag särskilt skiljer nedre torgets utseende från ursprungsuppförandet är ombyggnaden av Sergelgången och T-banans biljetthall samt minskning av fritrappans bredd mot Drottninggatan.

Enligt Stadsmuseets klassificering är Kulturhuset och Sergels torg en blåklassad kulturhistoriskt värdefull byggnad. Blått är den högsta klassen och anges för bebyggelse som anses ha ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde.²

1 Sammanställningen utgår från en bebyggelsehistorisk inventering som gjordes av Stadsmuseet i Stockholm 2017, och som syftade till att kartlägga Sergels torgs historia och kulturhistoriska värden.

2 Enligt Plan- och bygglagen får en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte förvanskas. Övriga delar av Sergels torg är i dagsläget inte klassificerade av Stadsmuseet utöver att torget anses ha riksintresse för kulturmiljövård.

Modellen till Sergels torg 1965, David Helldén, med nära medarbetare, Jörgen Kjaergaard.
Foto: ArkDes, ARKM.1990-131-017-118

Kristall – Vertikal accent i glas och stål (1974) är ett verk av Edvin Öhrström. Hösten 2017 renoverades glasobelisken, vilket innebar att 60 000 glasprismor plockades ner och rengjordes. I samband med denna renovering ersattes belysningen. Numera skiftar obelisken färg efter årstid: varma toner på vinterhalvåret och mer kalla, som grönt och blått, på sommaren. Foto: Mattias Ek, Stadsmuseet.

STOCKHOLM KONST

är en del av Stockholms stads kulturförvaltning och ansvarar för produktion av platsspecifik konst i stadens offentliga rum. Konstprojekt finansieras i regel i enlighet med den s.k. enprocentsregeln, som innebär att en procent av budgeten för ny-, om- och tillbyggnadsprojekt ska avsättas till konst.

GESTALTNINGSUPPDRAGEN

Arbetet med ett konstprojekt inleds med en förstudie som kartlägger platsen och förutsättningarna för konsten. Ett konstprogram sammanställs som beskriver konstprojektets förutsättningar och en vision för konsten.

Gestaltningssuppdraget "Minnesplats 7 april" utlyses genom s.k. urvalsupphandling som sker i flera steg:

1. Ansökningar inkommer.

Utvärdering av insända referenser.

2. Urval sker. Tre konstnärer inbjuds att delta i upphandlingen genom att tilldelas parallella skissuppdrag.

3. Utvärdering av skissförslag. En konstnär tilldelas uppdraget att utföra gestaltningssuppdraget. Produktion gestaltningssuppdrag.

TIDPLAN OCH BUDGET

Sista ansökningsdag: 2021.11.16

Inlämning av skissförslag: 2022.03.14

Produktion av konstverket: 2022.04.08 – 2023.03.31

Konstverket ska vara färdigställt på årsdagen 2023

Ersättning/Budget: 1 760 000 SEK